

Mandal kommune

Årsberetning 2019

1	INNLEDNING	3
2	INTERN KONTROLL	4
2.1	INTERNKONTROLL OG KVALITETSARBEID.....	4
3	ØKONOMI	5
3.1	REGNSKAPSRESULTATET 2019 – SAMMENDRAG	5
3.2	HOVEDOVERSIKTER OG NØKKELTALL.....	6
3.3	HOVEDTALLSANALYSE DRIFTSREGNSKAPET 2019	11
3.4	INVESTERINGSREGNSKAPET 2019.....	17
3.5	FINANSIERING OG LIKVIDITET	20
4	MEDARBEIDERE	21
4.1	MÅLEKORT MEDARBEIDERE	21
4.2	ANTALL ANSATTE OG STILLINGSSTØRRELSE	21
4.3	SYKEFRAVÆR	22
4.4	PROSJEKT HELTID.....	22
4.5	LIKELØNN	23
4.6	ANTALL LEDERSTILLINGER OG FORDELINGEN MELLOM KVINNER OG MENN.....	23
4.7	HMS	23
4.8	LÆRLINGER	24

1 Innledning

Mandal opphørte som kommune 1.1.2020 etter sammenslåing med Marnardal og Lindesnes. Den nye kommunen heter Lindesnes, og det er Lindesnes kommunestyre som skal behandle årsregnskapene for de tre sammenslåtte kommunene.

Om dokumentet

Årsberetningen som leveres for 2019 er en forenklet utgave sammenlignet med tidligere årsrapporter for Mandal kommune. Årsberetningen er en del av årsregnskapet.

Mandal kommune har deltatt i flere interkommunale samarbeid som har egne regnskaper. Dette gjelder bl.a. Brannvesenet Sør IKS, Maren AS, Lindesnesregionen medisinske senter, Kommunerevisjonen Vest IKS, Agder Sekretariat (sekretær for kontrollutvalg), DDV styring og DDV strategi (felles IKT-samarbeid 9 kommuner). I tillegg kommer en rekke samarbeider og prosjekter organisert etter vertskommunemodellen, herunder barnevernstjenesten, landbruk og skattoppkrevertjenester med kommunene i Lindesnesregionen. Det vises til note 11 «Interkommunalt samarbeid og IKS 2019» i regnskapsheftet for opplysninger om samarbeid der Mandal er kontor- eller vertskommune.

Mandal kommune var organisert etter en modell bestående av et rådmannsnivå og et enhetsnivå. Rådmannsnivået bestod av rådmann og 3 kommunalsjefer med ansvar for hver sitt virksomhetsområde. Stabens avdelinger og funksjoner sorterte direkte under rådmannen.

- Byutvikling
- Helse og omsorg
- Oppvekst
- Stab

Lov- og forskriftsbestemt innhold i årsberetningen

Dette dokumentet har som formål å tilfredsstille krav til innhold i forskrift om årsregnskap og årsberetning samt kommunal regnskapsskikk.

Kommunesammenslåingsprosessen

2018 var på mange måter det siste ordinære driftsåret for Mandal kommune. Gjennom 2019 har organisasjonen gradvis smeltet sammen med Marnardal og Lindesnes, slik at vi fra 1.1.2020 kunne starte som ny kommune. Arbeidet med å forberede kommunesammenslåingen har i stor grad preget driften i 2019. Enkelte oppgaver har det vært nødvendig å prioritere ned, samtidig som vi har sikret en forsvarlig daglig drift.

2 Intern kontroll

2.1 Internkontroll og kvalitetsarbeid

Mandal kommune har etablert rutiner og systemer for internkontroll som er knyttet mot kommunens system for virksomhetsstyring. Mandal kommune praktiserer mål- og resultatstyring der kommunens overordnede målsettinger trekkes ned til konkrete tiltak i enhetenes virksomhetsplaner. Systemet legger til rette for at kommunen skal nå sine mål, samtidig som bruk av styringsindikatorer gir informasjon om status og grad av måloppnåelse. Det er besluttet at det ikke skal leveres årsrapport fra områder og enheter for 2019, for å konsentrere innsatsen til den nye kommunen. Det har imidlertid blitt gjennomført løpende rapportering til tertialrapportene pr 30. april og 31. august.

I arbeidet med å sikre betryggende kontroll over virksomheten bruker Mandal kommune en modell basert på COSO-rammeverket for internkontroll. Det innebærer at vi bygger internkontrollen på bruk av ROS-analyser, formalisering av rutiner og prosedyrer samt gjennomføring av kontrollaktiviteter. Internkontrollen utøves på alle nivå i kommunen.

Bystyret har vedtatt etiske regler for ansatte og folkevalgte i Mandal kommune. Reglene utgjør et felles overordnet rammeverk for etisk standard i virksomheten. I tillegg er det utarbeidet mange detaljerte reglementer og rutiner som er tilgjengelig for alle ansatte gjennom Kvalitetslosen.

Ledere i Mandal kommune har ansvar for at ansatte kjenner til de etiske reglene og Kvalitetslosen. Ledere skal ta opp etiske dilemma på personalmøter. I tillegg er det et lederansvar at avvikssystemet til kommunen benyttes og at oppfølging av avvik brukes som forbedringsverktøy. Alle enhetsledere skal i tillegg sørge for at det gjennomføres og dokumenteres ROS-analyser.

I 2019 har ansatte fra Mandal kommune deltatt i flere arbeidsgrupper som forbereder arbeidet med internkontroll, kvalitetssystem og virksomhetsstyring i nye Lindesnes. Den nye kommunen vil videreføre Compilo/Kvalitetslosen som kvalitetssystem, men bygge opp alt av rutiner og prosedyrer på nytt tilpasset den nye organisasjonen. Programvare fra selskapet Framsikt er anskaffet til bruk i virksomhetsstyring, budsjettarbeid og økonomistyring for nye Lindesnes.

Bruk av avviksmeldinger

Et avvik er i kommunens styringssystem definert som «*alle forhold som bryter med lover, forskrifter, interne kravdokumenter eller forhold som fører til uakseptabelt arbeidsmiljø og mulig helserisiko*». Bruk av avviksmeldinger er et viktig verktøy i kommunens forbedringsarbeid.

Informasjonssikkerhet og personvern

20. juli 2018 ble personvernforordningen gjort gjeldende i Norge. Personvernforordningen skal gi vanlige folk bedre kontroll over hvilke personopplysninger ulike virksomheter samler inn om dem og hva de bruker dem til. Kommunene må ha et system for å sikre at personvernprinsippene til våre innbyggere blir fulgt. Mandal kommune har innført informasjonssikkerhet og personvern som en del av internkontrollsystemet. I 2019 ble det meldt 89 avvik på kategorien informasjonssikkerhet og personvern. 5 avvik ble meldt videre til Datatilsynet.

Mandal kommune har sammen med DDV kommunene et felles personvernombud. Personvernombudet skal i første omgang være et ombud for innbyggerne, men har også en rådgivende rolle inn mot kommunene.

3 Økonomi

3.1 Regnskapsresultatet 2019 – sammendrag

*) Verdier innenfor (gjelder regnskapsåret 2018)

Mandal kommune fikk et regnskapsmessig overskudd på 11,1 (15,1) mill. kr for 2019. Netto driftsresultat ble minus 26,4 (+31,2) mill. kr, tilsvarende minus 2 (+2,4) pst av driftsinntektene. Det regnskapsmessige overskuddet fremkommer etter netto bruk av avsetninger med 37,6 (netto avsetninger 16,1) mill. kr.

Driftsinntektene utgjorde 1 342,9 (1 305,5) mill. kr og driftsutgifter uten avskrivninger 1 319,6 (1 227,9) mill. kr, tilsvarende et brutto driftsresultat på 23,3 (77,7) mill. kr. Netto finansresultat ble negativt med 49,7 (46,5) mill. kr, tilsvarende 3,7 (3,6) pst av brutto driftsinntekter.

Netto og brutto driftsresultat «forstyrres» av regnskapspostene «endring bundne driftsfond» og «premieavvik» med minus 37,5 (pluss 2) mill. kr. Korrigert netto driftsresultat ble 11,1 (29,2) mill. kr og 0,8 (2,2) pst. Dersom en også justerer for forskuttering på 7 mill. kr til prosjekt «nye Lindesnes» får vi et korrigert netto driftsresultat på 1,3 pst. Driftsresultatet ligger dermed godt under det nasjonale måltallet på 1,75 for kommunesektoren som helhet og Mandal kommunes egen målsetting på 3 pst.

Mandal kommune hadde en utgiftsvekst i 2019 på 7 pst, mens inntektsveksten var 2,9 pst.

Kommunenes skatteinntekter ble nesten 7 mrd. kr høyere enn opprinnelig skatteanslag fra statsbudsjettet 2019, og 1,4 mrd. kr høyere enn det oppjusterte anslaget pr oktober ved fremleggelse av statsbudsjettet 2020. Mandal kommunes merinntekter fra skatt og rammetilskudd ble 19 mill. kr, hvorav 4 mill. kr mer enn siste oppjusterte skatteanslag høsten 2019. En stor del av ekstraintektene i 2019 må betraktes som engangsinntekter, da det er nivået ved RNB 2019 (Revidert nasjonalbudsjett) som legges til grunn for kommunenes skatteinntekter 2020.

Det regnskapsmessige overskuddet består av følgende positive og negative budsjettavvik

- - 1,2 mill. kr fra områdene
- - 3,0 mill. kr fra felles
- + 4,5 mill. kr fra finans
- +10,9 mill. kr fra sentrale fellesinntekter

Budsjettavvikene summerer seg til årets regnskapsmessige overskudd på 11,1 mill. kr.

Netto lånegjeld målt mot brutto driftsinntekter utgjorde 1,053 mrd. kr og 78,4 (72,7) pst ved utgangen av 2019. Generelt innebærer høy lånegjeld risiko for økte renteutgifter. Ved utgangen av 2019 var 12 (13) pst av ordinær lånegjeld bundet opp til avtaler med rentesikring utover et år. Gjennomsnittlig rentekostnad for ordinær lånegjeld er beregnet til 2,0 (1,9) pst mens samlet lånegjeld hadde en gjennomsnittrente på 1,9 (1,8) pst i 2019.

Likviditeten har vært tilfredsstillende gjennom året. Dette skyldes positive netto driftsresultater, ubrukte lånemidler og øvrige fondsmidler som inngår i likviditetsbeholdningen. Arbeidskapital for driftsformål utgjorde 140 mill. kr ved utgangen av 2019, 4 mill. kr mer enn forrige årsskifte.

Rådmannen anbefaler at overskuddet avsettes disposisjonsfondet.

3.2 Hovedoversikter og nøkkeltall

Hovedoversikt drift 2019 etter resultatområde

(Tall i hele 1000 kr)	Regnskap 2019	Justert budsjett	Avvik R/B	Regnskap 2018
Inntekter				
Rammetilskudd	486 610	486 372	238	465 054
Skatt på inntekt og formue	413 446	403 072	10 374	398 288
Andre direkte eller indirekte skatter	60	0	60	53
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	48 786	48 750	36	47 747
Sum skatt og rammetilskudd	948 902	938 194	10 708	911 142
Momskompensasjon fra drift	0	0	0	22 441
Rente&avdragskompensasjoner	3 105	2 919	186	3 041
Integreringstilskudd flyktninger - sentral post	3 000	3 000	0	3 000
Sum sentrale inntekter	955 007	944 113	10 894	939 624
Utgifter				
BYUTVIKLING	86 068	86 978	911	98 585
OPPVEKST	309 719	310 127	409	303 802
HELSE OG OMSORG	420 259	414 425	-5 834	394 304
STAB	91 589	101 928	10 339	86 352
FELLES LØNNS/PENSJONSRESERVE MV	28 009	24 994	-3 015	-14 968
Sum netto utgifter resultatområdene	935 643	938 452	2 809	868 075
"Brutto driftsresultat" uten avskrivninger	19 365	5 661	13 704	71 549
Renteinntekter	14 572	10 000	4 572	10 878
Utbytteinntekter	13 471	13 458	13	13 816
Gevinst finansielle omløpsmidler	24	0	24	0
Sum eksterne finansinntekter	28 067	23 458	4 609	24 694
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	25 468	25 200	-268	21 775
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	20
Utlån	1 788	1 628	-160	1 694
Avdragsutgifter	50 500	50 500	0	47 500
Sum eksterne finansutgifter	77 756	77 328	-428	70 989
<i>Motpost kapitalkostnader selvkost</i>	<i>-12 885</i>	<i>-12 520</i>	<i>365</i>	<i>-12 582</i>
Netto finansresultat , neg (-)	-36 804	-41 350	4 546	-33 713
<i>Uttrekk øvrige finansposter resultatområder</i>	<i>-8 985</i>	<i>-10 145</i>	<i>-1 160</i>	<i>-6 664</i>
Netto driftsresultat, negativt (-)	-26 425	-45 834	19 409	31 172
Disponering av netto driftsresultat				
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindre forb	15 107	15 107	0	11 862
Bruk av disposisjonsfond	37 103	44 103	-7 000	0
Sum bruk av avsetninger	52 210	59 210	-7 000	11 862
Avsatt til disposisjonsfond	23 521	23 521	0	34 508
Avsatt til bundne fond	102	0	-102	84
Sum avsetning og overføring investering	23 622	23 521	-102	34 591
<i>Tillegg øvrige finansposter resultatområder</i>	<i>-8 985</i>	<i>-10 145</i>	<i>-1 160</i>	<i>-6 664</i>
Netto avsetninger og overføringer invester.	37 573	45 834	-8 261	-16 065
Regnskapsmessig mindreforbruk	11 148	0	11 148	15 107

Hovedoversikt drift 2019 etter konto/art

(Tall i hele 1000 kr)

	Regnskap 2019	Justert budsjett	Avvik B/R	Regnskap 2018
Driftsinntekter				
Brukerbetaling	35 829	35 533	295	35 762
Andre salgs og leieinntekter	101 435	99 535	1 900	96 389
Overføringer med krav til motytelser	185 432	155 458	29 974	178 285
Rammetilskudd fra staten	486 610	486 372	238	465 054
Andre statlige overføringer	70 155	72 892	-2 736	83 483
Andre overføringer	1 171	755	416	535
Skatt på inntekt og formue	413 446	403 072	10 374	398 288
Eiendomsskatt	48 786	48 750	36	47 747
Sum driftsinntekter	1 342 865	1 302 367	40 498	1 305 544
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	676 242	657 311	-18 931	648 391
Sosiale utgifter	220 672	209 778	-10 894	164 880
Kjøp som inngår i kommunal prod.	164 327	160 875	-3 452	165 989
Kjøp som erstatter egen prod.	195 931	182 965	-12 967	185 459
Overføringer	69 963	86 202	16 239	68 512
Avskrivninger	66 311	69 000	2 689	67 839
Fordelte utgifter	-7 571	-1 800	5 771	-5 349
Sum driftsutgifter	1 385 876	1 364 331	-21 545	1 295 721
Brutto driftsresultat inkl avskrivninger	-43 010	-61 964	18 954	9 823
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	28 043	23 458	4 585	24 694
Gevinst finansielle omløpsmidler	24	0	24	0
Mottatte avdrag på lån	230	0	230	153
Sum eksterne finansinntekter	28 297	23 458	4 839	24 847
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	25 470	25 200	-270	21 781
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	20
Avdragsutgifter	50 500	50 500	0	47 500
Utlån	2 053	1 628	-425	2 037
Sum eksterne finansutgifter	78 023	77 328	-695	71 338
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	-49 725	-53 870	4 145	-46 491
Motpost avskrivninger	66 311	70 000	-3 689	67 839
Netto driftsresultat, negativt (-)	-26 425	-45 834	19 409	31 172
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindre forb	15 107	15 107	0	11 862
Bruk av disposisjonsfond	40 136	44 103	3 967	1 204
Bruk av bundne fond	13 418	11 088	-2 330	11 392
Sum bruk av avsetninger	68 661	70 298	1 637	24 458
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	210
Avsatt til disposisjonsfond	23 521	23 521	0	34 508
Avsatt til bundne fond	7 567	943	-6 624	5 806
Sum avsetninger	31 088	24 464	-6 624	40 523
Netto avsetninger	-37 573	-45 834	8 261	16 065
Regnskapsmessig merforbruk(-)mindreforbru	11 148	0	11 148	15 107
Endring premieavvik	31 661			-7 574
Endring bundne driftsfond	5 851			5 586
<i>Sum korreksjoner til netto driftsresultat</i>	<i>37 512</i>			<i>-1 988</i>
Korrigert netto driftsresultat, negativt (-)	11 087			29 184

Hovedoversikt Investeringer - fordelt etter prosjekter

(Tall i hele 1000 kr)	Regnskap 2019	Justert budsjett	Avvik B/R	Regnskap 2018
Salg av driftsmidler og fast eiendom	3 809	4 000	-191	13 700
Overføringer med krav til motytelse	3 091	1 000	2 091	29 097
Kompensasjon for merverdiavgift	27 280	28 452	-1 172	10 390
Statlige overføringer	4 524	1 000	3 524	1 231
Andre overføringer	3 539	7 200	-3 662	1 116
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0	0
Sum inntekter	42 243	41 652	591	55 534
Utgifter fordelt på prosjekter				
Frøysland idrettshall	38 959	40 394	1 435	22 176
Vassmyra ungdomsskole	46 261	56 000	9 739	66
Kjøp av lokaler i AMFI Øvrebyen				23 629
Forprosjekt helsehus	1 969	2 000	31	0
Veilys - utskifting veilysarmaturer	3 113	2 896	-218	7 963
Tannklinikken - renovering 2017	40	120	80	1 250
Rekkefølgekrav - Idrettshall Holum	1 243	1 249	6	492
Promenade og lekeareal "Slippen"	4 768	5 490	722	574
Utbyggingsavtale - promenade Malmø Hotell	24 500	24 520	20	1 380
Skinsnesheia felt B7 (B&E)	557	467	-90	313
Øvrige prosjekter, ikke spesifisert 2018	0	0	0	769
Utbyggingsavtaler - justeringsrett - mva.	1 949	0	-1 949	14 251
Bydrift - boliger	5 614	8 061	2 447	4 544
VA-prosjekter	31 479	16 928	-14 551	15 196
Mindre prosjekter - alle enheter	20 297	24 936	4 639	14 595
IKT - skole, velferdsteknologi mv Helse	2 008	3 152	1 144	3 730
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	4 000	8 700	4 700	4 000
Diverse fellesutgifter	7	0	-7	292
Sum investeringsutgifter	186 764	194 912	8 149	115 220
Avdragsutgifter	19 980	16 600	-3 380	29 497
Utlån (startlån og forskutteringer)	62 188	60 000	-2 188	59 594
Kjøp av aksjer og andeler	3 781	3 782	1	3 196
Dekning av tidligere års udekket merforbruk	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	24 077	0	-24 077	13 799
Sum finanstransaksjoner	110 027	80 382	-29 645	106 087
Finansieringsbehov	254 548	233 642	-20 906	165 773
Overført fra driftsregnskapet	0	150	-150	210
Bruk av lån	210 475	212 595	-2 119	131 275
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	26 616	15 600	11 016	16 396
Bruk av disposisjonsfond	0	858	-858	0
Bruk av ubundne investeringsfond	2 924	2 924	0	3 196
Bruk av bundne drifts- og investeringsfond	14 533	1 516	13 018	14 696
Sum finansiering	254 548	233 642	20 906	165 773
Udisponert(-)/udekket	0	0	0	0

Hovedoversikt balanse pr 31.12.

(Tall i hele 1000 kr)	Regnskap 2019	Regnskap 2018
EIENDELER		
Faste eiendommer og anlegg	1 617 213	1 497 875
Utstyr, maskiner og transportmidler	118 988	122 711
Utlån	294 155	257 121
Aksjer og andeler	217 187	213 406
Pensjonsmidler	1 373 908	1 307 011
Sum anleggsmidler	3 621 450	3 398 124
Kortsiktige fordringer	77 429	74 429
Premieavvik	27 187	58 848
Aksjer og andeler	149	125
Kasse, postgiro, bankinnskudd	271 840	309 275
Sum omløpsmidler	376 604	442 677
Sum eiendeler	3 998 055	3 840 800
GJELD OG EGENKAPITAL		
Disposisjonsfond	144 139	160 754
Bundne driftsfond	17 371	24 082
Ubundne investeringsfond	9 938	12 861
Bundne investeringsfond	28 433	18 029
Regnskapsmessig mindreforbruk	11 148	15 107
Kapitalkonto	693 319	679 880
Endring i periodiseringsprinsipp, drift	-4 940	-4 940
Sum egenkapital	899 408	905 773
Pensjonsforpliktelse	1 581 232	1 511 339
Obligasjonslån	912 000	839 000
Andre lån	450 990	419 816
Sum langsiktig gjeld	2 944 222	2 770 155
Annen kortsiktig gjeld	154 424	164 872
Sum kortsiktig gjeld	154 424	164 872
Sum egenkapital og gjeld	3 998 055	3 840 800
MEMORIAKONTI		
Ubrukte lånemidler	16 091	51 911
Andre memoriakonti	-377	-872
Motkonto for memoriakontiene	-15 713	-51 039
Sum memoriakontoer	0	0

For nærmere opplysninger om regnskap og noter vises til eget regnskapshefte

Finansieringsanalyse siste 5 år, 2015-2019

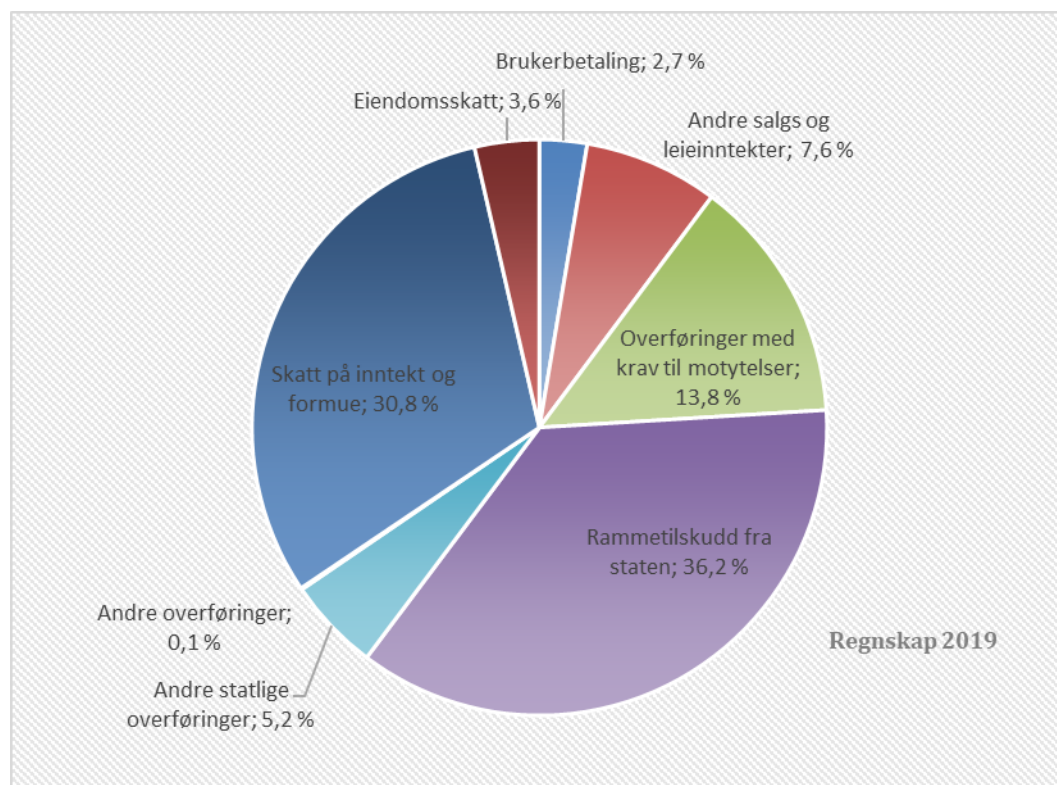
(Tall i hele 1000 kr)	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
Inntekter driftsdel	1 134 942	1 232 474	1 279 505	1 305 544	1 342 865
Utgifter driftsdel (ekskl. avskrivninger)	1 045 170	1 154 430	1 207 079	1 227 882	1 319 565
A Kontantstrøm fra driften	89 772	78 045	72 426	77 663	23 301
Inntekter investeringsdel	45 556	59 784	33 223	55 534	42 243
Utgifter investeringsdel	130 797	122 622	72 628	115 215	186 764
B Kontantstrøm knyttet til investeringer	-85 241	-62 838	-39 406	-59 681	-144 521
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	174 246	168 559	131 338	172 517	265 389
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	132 124	176 424	152 046	163 631	163 973
Endring i ubrukte lånemidler	-18 117	8 062	-20 037	22 016	-35 820
C Kontantstrøm knyttet til finansiering	24 005	196	-40 746	30 903	65 596
D Prinsippendringer/korreksjon tidligere års feil	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital (A+B+C+D)	28 536	15 403	-7 726	48 884	-55 625
Endring AK iflg balanseregnskap	28 536	15 403	-7 726	48 884	-55 625
Differanse	0	0	0	0	0

Nøkkeltall 2015-2019

(Tall i pst)	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
Brutto driftsresultat uten avskrivninger i %	7,9	6,3	5,7	5,9	1,7
Netto driftsresultat i %	3,3	1,9	1,4	2,4	-2,0
<i>Korrigert netto driftsresultat i % av driftsinntekter*</i>	<i>4,6</i>	<i>1,8</i>	<i>1,6</i>	<i>2,2</i>	<i>0,8</i>
<i>Korrigert brutto driftsresultat uten avskrivninger *</i>	<i>9,3</i>	<i>6,3</i>	<i>5,8</i>	<i>5,8</i>	<i>4,5</i>
Netto finansresultat i %	-4,6	-4,5	-4,3	-3,6	-3,7
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	7,3	9,3	10,0	12,3	10,7
Netto disposisjonsfond/premieavvik i % av brutto driftsinntekter	2,7	4,8	6,0	7,8	8,7
Netto lånegjeld i % av driftsinntekter	86,1	77,3	73,5	72,7	78,4
(Tall i kr)					
Driftsinntekter pr innbygger	73 521	79 366	82 020	83 373	85 757
Driftsutgifter pr innbygger	67 705	74 340	77 377	78 414	84 269
Netto finansutgifter pr innbygger	3 412	3 542	3 509	2 969	3 176
Netto driftsresultat pr innbygger	2 403	1 484	1 133	1 991	-1 688
<i>Korrigert netto driftsresultat pr innbygger</i>	<i>3 391</i>	<i>1 424</i>	<i>1 286</i>	<i>1 864</i>	<i>708</i>
Netto disposisjonsfond/premieavvik år innbygger	1 959	3 796	4 883	6 508	7 469
Ubundne investeringsfond pr innbygger	1 411	1 227	1 029	821	635
Investeringer pr innbygger	8 473	7 896	4 656	7 358	11 927
Netto lånegjeld pr innbygger	63 310	61 324	60 315	60 654	67 229
Antall innbyggere SSB pr 1.1.	15 437	15 529	15 600	15 659	15 659
<i>*Korreksjoner:</i>					
Momskompensasjon fra investeringer (2013 siste år)	0	0	0	0	0
Premieavvik pensjoner m/amortiserig netto	9 779	-3 125	3 921	-7 574	31 661
Netto bruk/avsetning bundne driftsfond (-)	5 468	2 191	-1 543	5 586	5 851
<i>Sum korr. brutto og netto driftsresultat, reduksjon (-)</i>	<i>15 247</i>	<i>-934</i>	<i>2 379</i>	<i>-1 988</i>	<i>37 512</i>

3.3 Hovedtallsanalyse driftsregnskapet 2019

Kommunens driftsinntekter

Inntekter fra *skatt* og *rammetilskudd* utgjorde 67 pst og *eiendomsskatt* 3,6 pst av driftsinntektene i 2019.

Posten *Andre statlige overføringer* omfatter i hovedsak integreringstilskudd, rentekompensasjonsordninger og Husbankens boligtilskuddsordninger. Samlet sett viser posten inntekter på 70 mill. kr i 2019, mot 83 mill. kr i 2018. Inntektsandelen er redusert fra 6,4 pst i 2018 til 5,3 pst 2019. Dette skyldes bosetting av færre flyktninger.

Overføringer med krav til motytelser omfatter momskompensasjon, sykepenger og refusjon fra samarbeidskommuner der Mandal er vertskommune, andre tilskudd knyttet til opplæring av fremmedspråklige samt ressurskrevende tjenester. Felles for disse overføringene er at inntektene er refusjoner for regnskapsførte utgifter. Samlet sett har disse postene hatt en relativt lav vekst med 1 mill. kr siste året og utgjorde 185 mill. kr regnskapsåret 2019. Sykelønnsrefusjon og foreldrepenger utgjorde 36 mill. kr i 2019, og hadde en liten nedgang sammenlignet med 2018.

Andre salgs- og leieinntekter består av kommunale eiendomsgebyrer og leieinntekter fra kommunale boliger og øvrige eiendommer. Posten er økt med 5,2 pst fra 2018 og utgjør 101 mill. kr i 2019.

Brukerbetaling for kommunale tjenester omfatter foreldrebetaling barnehageplasser, oppholdsbetaling sykehjem samt andre egenandeler og gebyrer hjemlet i lov eller forskrift. Posten utgjorde 35,8 mill. kr i 2019 og tilnærmet likt med 2018.

Samlet sett har Mandal kommune hatt en inntektsvekst på 37 mill. kr fra 2018, tilsvarende 2,9 pst.

Sentrale inntekter Mandal kommune

(Tall i hele 1000 kr)	R2019	OB2019	JB2019	Avvik B/R	R2018
Rammetilskudd	486 610	486 372	486 372	238	465 054
Skatt på inntekt og formue	413 446	395 572	403 072	10 374	398 288
Andre direkte eller indirekte skatter	60	0	0	60	53
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer	48 786	47 750	48 750	36	47 747
Sum skatter og rammetilskudd	948 902	929 694	938 194	10 708	911 142
Momskompensasjon fra investeringer	0	0	0	0	0
Momskompensasjon fra drift	0	0	0	0	22 441
Rente&avdragskompensasjoner	3 105	2 919	2 919	186	3 041
Integreringstilskudd flyktninger - sentral post	3 000	3 000	3 000	0	3 000
Sum sentrale inntekter	955 007	935 613	944 113	10 894	939 624

Sentrale inntekter ble 955 mill. kr i 2019, tilsvarende 71 pst av kommunens samlede driftsinntekter. Frie inntekter fra skatt og rammeoverføringer utgjorde 900 mill. kr og 67 pst av samlede driftsinntekter. Sentrale inntekter fikk et positivt budsjettavvik på 10,9 mill. kr i 2019.

Kommunenes skatteinntekter fikk en vekst på 4,7 pst fra 2018. Skatteveksten ble 4,3 pst høyere enn anslaget i Nasjonalbudsjettet 2019 som var 0,4 pst. Skatteanslaget for 2019 ble deretter oppjustert til 1,2 pst i RNB (Revidert nasjonalbudsjett) og videre oppjustert til 3,8 pst ved fremleggelsen av Nasjonalbudsjettet 2020. Skatteinngangen for kommunene ble 1,4 mrd. kr høyere enn siste nasjonale skatteanslag fra oktober 2019. Merskatteveksten i 2019 kan ikke forventes videreført i 2020. Mandal kommunes skatteinntekter og inntektsutjevning ble 15,6 mill. kr høyere enn det såkalte RNB-nivået. Disse må regnes som engangsinntekter 2019.

Mandal kommunes skatteinngang pr innbygger utgjorde 82,5 pst av landsgjennomsnittet for 2019. Inklusive inntektsutjevning 94,4 pst og omtrent på nivå med tidligere år. Inntektsutjevning skal sikre skattesvake kommuner et minimumsnivå frie inntekter sammenholdt mot nasjonalt nivå. Utjevningsgraden foreslås i forbindelse med årlige Kommuneproposisjoner eller i forbindelse med fremleggelsen av Nasjonalbudsjettet. Dagens utjevningsgrad er 60 pst. Det gis også en tilleggsutjevning for minsteinntektskommuner som ligger under 90 pst av landsgjennomsnitt, herunder Mandal kommune.

Inntekter fra eiendomsskatt økte 1 mill. kr fra 2019. Skattesatsen var samme som 2018 og 3 %.

Momskompensasjon fra drift ble flyttet fra sentrale inntekter til områdene fra og med 2019. Inntekten økte med 0,15 mill. kr for områdene 2019. Momskompensasjon fra investeringer ble etter forskriftsendring henført investeringsbudsjett/-regnskap fra og med 2014.

Integreringstilskudd flyktninger viser kun sentral inntektspost for 2019. Resterende inntekter fordeles i samsvar med integreringsplanens årsbudsjett. Resultatet blir deretter avregnet mot integreringsfondet i samsvar med vedtatt økonomireglement. For 2019 er det disponert 3 mill. kr av fondet til flyktningeformål i tillegg til årets tilskuddsmidler.

Områdenes budsjettstyring og resultater 2019

Områdene fikk et «ukorrigert» positivt budsjettavvik på 5,8 mill. kr og 0,6 pst.

Rammen til Helse og Omsorg ble styrket med 9 mill. kr ved siste økonomirapportering pr 31.august, men endte på minus 5,8 mill. kr og noe høyere enn varslet.

Stab fikk et positivt budsjettavvik på 10,3 mill. kr, hvorav 7 mill. kr som gjelder forskuttering prosjekt «nye Lindesnes».

Byutvikling fikk et positivt budsjettavvik på 0,9 mill. kr. Samtidig gjenstår gjennomføring av miljøtiltak ved Kvisla som ble vedtatt av bystyret juni 2019. Uten dette ville området hatt negativt budsjettavvik.

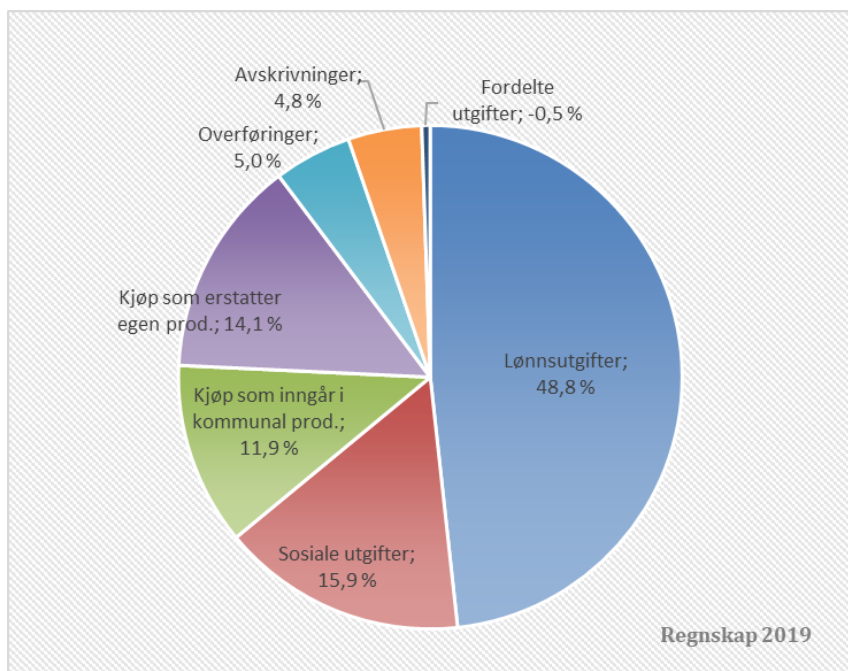
Oppvekst kom tilnærmet i balanse med 0,4 mill.kr. Samtlige enheter under oppvekst hadde budsjettavvik nær 0 i 2019.

Fellesområdet fikk et negativt budsjettavvik på minus 3 mill. kr. Noe mindre enn varslet gjennom året. Dette skyldes underbudsjettert lønnsreservepost samt høyere lønnsvekst fra sentralt oppgjør 2019. Årets premieavvik ble noe høyere enn forventet og «pyntet» noe på varslet merforbruk.

Konto(T)	R2019	JB2019	Avvik	Avvik i %
BYUTVIKLING	86 068	86 978	911	1,05 %
OPPVEKST	309 719	310 127	409	0,13 %
HELSE OG OMSORG	420 259	414 425	-5 834	-1,41 %
STAB	91 589	101 928	10 339	10,14 %
FELLES	28 009	24 994	-3 015	12,06 %
Netto driftsutgifter/-rammer	935 643	938 452	2 809	0,30 %
Områdene uten felles	907 634	913 458	5 824	0,64 %

Det vises til regnskapsheftet for nærmere detaljer om budsjettavvik pr område og enhet i regnskapsskjema 1B.

Kommunens driftsutgifter

Lønn og sosiale utgifter utgjorde 64,7 pst av samlede driftsutgifter i 2019, mot 62,7 pst i 2018. Lønnsveksten fra sentralt oppgjør er beregnet til 3,6 pst for Mandal kommune, mens KS sitt anslag var 3,2 pst. Lønnsutgiftene økte 27 mill. kr og 4,3 pst fra 2018 til 2019. Sosiale utgifter økte 56 mill. kr og 65 pst. Lindesnes kommune skal amortisere årlige premieavvik fullt ut påfølgende år, og Mandal kommune har derfor besluttet å utgiftsføre balanseførte premieavvik i sin helhet 2019. I likhet med to forutgående år ble tilførselene fra premiefondet i KLP (Kommunal landspensjonskasse) høyere, mens premieavvik fra pensjonskassene lavere enn først varslet.

Kjøp av varer og tjenester innenfor kommunal tjenesteproduksjon utgjorde 11,9 pst av samlede driftsutgifter 2019. Dette omfatter vare- og tjenestekjøp til ordinær drift, som kontormateriell, vedlikehold bygg og anlegg, leieavtaler, konsulentkjøp, programlisenser, energi osv. Utgiftene var 1,5 mill. kr lavere enn forrige år og totalt 164 mill. kr i 2019.

Kjøp som erstatter kommunal egenproduksjon omfatter tjenester der kommunen har finansieringsansvar, men der tjenestemottaker får tilbudet av private, andre kommuner, interkommunale selskaper eller stat. Samtlige kjøp fra interkommunale selskap skal etter regnskapsreglene også henføres denne kontogruppen. Dette innebærer at tilskudd og overføringer til private barnehager, Brannvesenet Sør IKS, LRMS (Lindesnesregionen Medisinske senter), institusjonsplasser innenfor rus og barnevern, elevplasser, driftsavtaler leger og lignende inngår her. I sum utgjør posten 196 mill. kr i 2019, tilsvarende 14,1 pst av samlede driftsutgifter. Posten økte 10,5 mill. kr fra 2018.

Overføringer omfatter alle tilskudd og overføringer som ikke direkte er knyttet til avtale om tjenesteleveranse til kommunen selv. Dette gjelder i første rekke merverdiavgift innenfor momskompensasjonsloven, bidrag etter sosiallovgivningen, tilskudd kirkelig fellesråd samt tilskudd og overføringer til ulike stiftelser, lag og foreninger. Overføringspostene økte 1,5 mill. kr fra 2018 til 2019 til 70 mill. kr.

Avskrivninger på kommunens driftsmidler belastes aktuell KOSTRA-funksjon. Dette er en kalkulatorisk utgift som har en tilsvarende motpost innenfor netto driftsresultat. Avskrivninger belastet brukerfunksjoner utgjorde 66,3 mill. kr og 4,8 pst av samlede driftsutgifter i 2019.

Samlet sett har Mandal kommune hatt en utgiftsvekst på 90 mill. kr fra 2018 til 2019, tilsvarende 7 pst.

Finansresultatet – intern oppstilling Mandal kommune

(Tall i hele 1000 kr)	R2019	OB2019	JB2019	Avvik B/R	R2018
Renteinntekter	14 572	7 000	10 000	4 572	10 878
Utbytteinntekter	13 471	12 830	13 458	13	13 816
Gevinst finansielle omløpsmidler	24	0	24	0	0
Sum eksterne finansinntekter	28 067	19 830	23 482	4 585	24 694
Renteutgifter, provisjon og andre finansutgifter	25 468	26 500	25 200	-268	21 795
Utlån	1 788	1 000	1 628	-160	1 694
Avdragsutgifter	50 500	50 500	50 500	0	47 500
Sum eksterne finansutgifter	77 756	78 000	77 328	-428	70 989
<i>Motpost kapitalkostnader selvkost</i>	<i>-12 885</i>	<i>-11 520</i>	<i>-12 520</i>	<i>365</i>	<i>-12 582</i>
Netto finansresultat	-36 804	-46 650	-41 326	4 522	-33 713

Eksterne finansinntekter omfatter renteinntekter fra bankplasseringer og formidlingslån (Husbankens startlån), utbytte fra Agder Energi og Maren AS. Eksterne finansutgifter omfatter rente- og avdragsutgifter knyttet til kommunens samlede lånegjeld. Avdragsutgifter og -inntekter under Husbankens startlån behandles i samsvar med gjeldende regelverk. Disse føres i investeringsregnskapet og inngår ikke i tabellen over.

Mandal kommunes lånegjeld har økt fra forrige år. Rente- og avdragsutgiftene har hatt en utgiftsvekst på 7 mill. kr fra 2018 til 2019. Deler av renteøkningen motsvares av renteinntekter fra formidlingslån, mens økte avdrag skyldes nye investeringer. Mandal kommune beregner avdrag etter kommunelovens bestemmelser om minimumsavdrag. For 2019 er avdragsutgiftene i regnskapet lik vedtatt budsjett med 50,5 mill. kr. Dette er beregnet til å være 4 mill. kr høyere enn lovbestemte minimumsavdrag i ny kommunelov.

Kostnaden ved rentesikring gjennom rentebytteavtaler utgjorde netto 1,9 mill. kr og Mandal kommune har kun fastrenteaftaler på startlån ved utgangen av 2019. Gjennomsnittlig rentekostnad for kommunens samlede innlån er beregnet til 1,9 pst og 2 pst for ordinær lånegjeld til investeringer. Ordinær lånegjeld med fastrentetilknypning har en andel på 12 pst ved utgangen av 2019. Rentenivået har vært svakt stigende 2019, og rådmannen har løpende vurdert behovet for rentesikring. Det vises ellers til egen årsrapport knyttet til administrasjonens finansforvaltning 2019.

Motpost kapitalkostnader selvkost er en intern postering i Mandal kommunes budsjett og regnskap. Budsjett- og regnskapsteknisk beregnes kalkulatoriske renter og avskrivninger knyttet til selvkosttjenestene, i hovedsak vann og avløp. Dette belastes område Byutvikling mens motposten inntektsføres under finansområdet i kommunens interne regnskap. Det er godskrevet kalkulatoriske renter etter nasjonal sats med 2,30 (2,37) pst for 2019 samt kalkulatoriske avskrivninger på VA lån med samlet 12,9 mill. kr.

Netto finansresultat fikk et positivt budsjettavvik på 4,5 mill. kr. Dette skyldes ubrukte lånemidler som har gitt ekstra renteinntekter gjennom 2019 samt innarbeidet budsjettmargin for netto renter.

Forskjellen mellom intern oppstilling og ekstern oppstilling av finansresultatet gjelder eksterne finansposter ført under virksomhetsområdene, herunder sosiale utlån og avdragsinntekter fra disse. Forskriftsmessig oppstilling og innrapportert regnskap til SSB har heller ikke kalkulatoriske renter og avskrivninger. Forskjellene fremgår av de to hovedoversiktene for driftsregnskap.

Disponering av netto driftsresultat

(Tall i hele 1000 kr)	R2019	OB2019	JB2019	Avvik B/R	R2018
Netto driftsresultat , negativt (-)	-26 425	22 414	-45 834	19 409	31 172
<i>Disponeringer av netto driftsresultat:</i>					
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindre fort	15 107	0	15 107	0	11 862
Bruk av disposisjonsfond	37 103	0	44 103	-7 000	0
Sum bruk av avsetninger	52 210	0	59 210	-7 000	11 862
Overføring investeringer	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	23 521	22 414	23 521	0	34 508
Avsatt til bundne fond	102	0	0	-102	84
Sum avsetning og overføring investering	23 622	22 414	23 521	-102	34 591
<i>Tillegg øvrige finansposter resultatområder</i>	<i>-8 985</i>	<i>0</i>	<i>-10 145</i>	<i>-1 160</i>	<i>-6 664</i>
Sum disponeringer netto	37 573	-22 414	45 834	-8 261	-16 065
Regnskapsmessig resultat, overskudd (+)	11 148	0	0	11 148	15 107

Regnskapsmessig resultat fremkommer som summen av samtlige budsjettavvik i driftsregnskapet. Netto driftsresultat ble negativt med 26,4 mill. kr, tilsvarende 2 pst av driftsinntektene. Korrigeret for endring i bundne driftsfond og netto premieavvik fremkommer et positivt netto driftsresultat på 11,1 mill. kr og 0,8 pst. Dette er et svakt resultat med tanke på betydelige ekstraintekter fra skatt og inntektsutjevning 2019.

Disponeringer av netto driftsresultat er gjennomført i samsvar med Bystyrets budsjettvedtak for 2019, men det er disponert 7 mill. kr mindre enn budsjettet. Dette skyldes at faktisk forskuttering fra Mandal kommune til prosjekt «nye Lindesnes» ble 7 mill. kr lavere enn vedtatt ramme på 14 mill. kr. Øvrige netto disponeringer gjelder dekning av amortiseringskostnadene til premieavvik på 46 mill. kr, avsetning av årsoverskuddet fra 2018, forventet udisponert driftsresultat samt andre tiltak vedtatt av bystyret 2019.

Korreksjonspost «Tillegg øvrige finansposter resultatområder» gjelder bruk og avsetning bundne driftsfond som i hovedsak skjer på enheter under virksomhetsområdene. Fra og med 2015 inngår også bruk og avsetning til disposisjonsfond «Integreringsmidler» i korreksjonsposten. Korreksjonsposten sørger for samsvar mellom resultatbegreper og verdier i de to hovedoversiktene av driftsregnskapet.

Årets regnskapsmessige resultat bør avsettes kommunens disposisjonsfond, ettersom det er planlagt med betydelige disponeringer i planperioden 2020-2023. Det er Lindesnes kommunestyre som beslutter dette ved behandling av regnskapssaken våren 2020.

3.4 Investeringsregnskapet 2019

Investeringsprosjekter (alle tall i 1000 kr)	Regnskap 2019	Revidert budsjett 2019	Avvik bud/regn 2019	Sum vedtatt økonomiplan/totalramme	Påløpt tidligere år	Påløpt totalt
Vann og avløpsprosjekter	31 479	16 928	-14 551			
Frøysland idrettshall	38 959	40 394	1 435	64 500	23 615	62 574
Vassmyra ungdomsskole -forprosjekt 2016	46 261	56 000	9 739	131 300	1 412	47 673
"Helsehus" inkl. forprosjekt	1 969	2 000	31	502 000	0	1 969
Veilys - utskifting veilysarmaturer	3 113	2 896	-218	8 800	5 853	8 966
Tannklinikken - renovering 2017	40	120	80	7 500	7 633	7 673
Rekkefølgegrav - Idrettshall Holum	1 243	1 249	6	11 387	9 948	11 191
Promenade og lekeareal "Slippen"	4 768	5 490	722	20 000	1 511	6 279
Utbyggingsavtale - promenade Malmø Hotell	24 500	24 520	20	25 900	1 380	25 880
Skinsnesheia felt B7 (B&E)	557	467	-90	15 239	14 931	15 488
Sum større prosjekter m/ flerårig ramme	121 410	133 136	11 726			
Mindre prosjekter - alle enheter	22 246	24 936	2 689			
Boliger	5 614	8 061	2 447			
Sykehjemmet, digitalisering	208	208	0			
Hjemmebaserte tjenester, digitalisering	357	1 444	1 087			
IKT skolene	1 443	1 500	57			
Inv. Kirkelig fellesråd mv.	4 000	8 700	4 700			
Diverse felles omkostninger	7	0	-7			
Sum øvrige prosjekter	33 875	44 849	10 973			
Sum investeringsprosjekter 2019	186 764	194 912	8 149			

Budsjettendring investeringsprosjekter pr. 31.12.2019 fra opprinnelig vedtatt budsjett 174,316 mill. kr:

Økonomirapportering pr 28.02.2019: Overføring av ubrukte bevilgninger 44,8 mill. kr + forsert fremdrift 0,28 mill. kr

Økonomirapportering pr 30.04.2019: Netto reduksjon investeringsprosjekter 5,455 mill. kr

Økonomirapportering pr 31.08.2019: Netto reduksjon investeringsramme 25,251 mill. kr, herav forsinket fremdrift 20,83 mill.kr

Bystyremøte 28.11.sak 74/19 Tilleggsbevilgning Mandal kirke, 4,7 mill.kr

Bystyremøte 28.11.sak 75/19 Tilleggsbevilgning Uteområde Frøyslandshallen 1,5 mill. kr

Mandal kommune investerte 186,8 mill. kr i varige driftsmidler 2019. Sammenlignet med justert budsjett på 194,9 mill. kr gir dette et positivt avvik på 8,1 mill. kr. Utbyggingsavtaler der Mandal kommune har overtatt infrastruktur 2019 inngår med 1,9 mill. kr, slik at sum budsjettavvik utgjør 10 mill. kr. Disse utbyggingsavtalene har en tilsvarende inntektsføring under ekstern finansiering, og inngår i posten «Mottatte avdrag på utlån og refusjoner» i tabellen under.

Negative budsjettavvik for VA-prosjektene blir i første omgang avregnet mot investeringsbudsjettet 2020, ettersom deler av merforbruket 2019 gjelder forsert fremdrift. Prosjektet «vannledning Skadberg – Frøysland» sammen med utskifting av de eldste vannledningene i sentrum har vært viktige investeringstiltak gjennom 2019. Disse tiltakenes omfang ble av ulike årsaker ikke fanget opp i rådmannens løpende økonomirapportering til bystyret.

Det vises til regnskapsheftet for nærmere detaljer om investeringsprosjektene.

Investeringsoversikt med finansiering

Konto(T)	Regnskap 2019	Revidert budsjett	Avvik B/R avvik	Regnskap 2018
Investering i anleggsmidler	186 764	194 912	8 149	115 220
Utlån	0	0	0	2 400
Kjøp av aksjer og andeler	3 781	3 782	1	3 196
Avdrag på lån	1 000	1 000	0	11 000
Avsetninger	3 937	0	-3 937	1 294
Årets finansieringsbehov	195 482	199 694	4 212	133 110
Bruk av lånemidler	148 287	152 595	-4 308	74 080
Tilskudd til investeringer	8 063	8 200	-138	2 347
Kompensasjon for merverdiavgift	27 280	28 452	-1 172	10 390
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	6 597	1 000	5 597	29 097
Salg av driftsmidler	303	4 000	-3 697	13 700
Sum ekstern finansiering	190 530	194 247	-3 717	129 614
Bruk av avsetninger	4 952	5 297	-345	3 286
Overføring fra driftsregnskapet	0	150	-150	210
Sum finansiering	195 482	199 694	-4 212	133 110
<i>Formidlingslån er holdt utenfor her</i>				

Finansieringen av kommunens investeringer er gjennomført innenfor kommunale regnskapsforskrifter og veileder fra KMD (Kommunal og moderniseringsdepartementet). Investeringsregnskapet for 2019 er fullt ut finansiert innenfor justert budsjett og øremerkede midler. Formidlingslån (startlån) er skilt ut og presentert i egen tabell under. Andel investeringer som finansieres med lån var 78,6 pst i 2019 og over målsettingen om maksimalt 50 pst lånefinansiering.

Startlån

Startlån (alle tall i hele 1000 kr)	R2019	OB2019	JB2019	Avvik JB/R	R2018
Startlån (formidlingslån)	62 188	60 000	60 000	-2 188	44 055
Avdrag på lån	18 980	15 600	15 600	-3 380	17 724
Bruk av lånemidler	-62 188	-60 000	-60 000	2 188	-44 055
Mottatte avdrag på utlån	-26 616	-15 600	-15 600	11 016	-20 069
Avsetninger til avdragsfond	20 140	0	0	-20 140	14 606
Bruk av avdragsfond	-12 505	0	0	12 505	-12 261
Udekket/udisponert (-)	0	0	0	0	-0
Ubrukte lånemidler startlån 31.12.	12 994				15 183

Formidlingslån (startlån) behandles iht. gjeldende regler, der merinntekter avsettes bundet avdragsfond. Renteinntekter og renteutgifter knyttet til startlån føres i driftsregnskapet. Ubrukte lånemidler utgjorde 13 mill. kr ved utgangen av 2019. En del av beløpet er allerede bundet opp til godkjente tilsagn om utlån.

Avsluttede prosjekter 2019

Idrettshallen på Frøysland og promenaden langs hotelltomta på Malmø ble ferdigstilt 2019. Utbyggingen av Vassmyra ungdomsskole skal stå klar til skolestart høsten 2020.

Overføringer av investeringsbevilgninger til og fra budsjett 2019

Budsjettoversikt investeringer (alle tall i hele 1000 kr)	R2019	B2019	Endringer	JB2019
Vedtatt budsjett		174 316	0	174 316
Budsjettendringer investeringer		0	-1 396	-1 396
Overføres neste budsjettår/flytting mellom prosjekter		0	-22 830	-22 830
Overført fra forrige budsjettår		0	44 823	44 823
Sum Regnskap og budsjetttrammer 2019	186 764	174 316	20 597	194 913

Ubrukte lånemidler investeringer 31.12.19	16 578
<i>Herav;</i>	
Startlån	12 994
Øvrige ubrukte lånemidler	3 097

Kommunale budsjett- og regnskapsforskrifter stiller krav til justering av investeringsbudsjettet dersom prosjekter får endret fremdrift eller av annen årsak avviker fra årsbudsjettet. Dette har i praksis medført betydelige budsjettendringer ved siste økonomirapport og en tilsvarende oppjustering av budsjettet påfølgende år. I tabellen over er dette illustrert i linjene «overføres neste budsjettår» og «overført fra forrige budsjettår». Ved årets slutt fremkommer reelt etterslep vedtatte investeringsprosjekter. Total investeringsramme som søkes overført til 2020 fra Mandal kommune og de to andre kommunene blir lagt fram som egen sak til kommunestyret.

I Mandal har vi investert mindre enn vedtatt budsjett, samtidig som det kun gjenstår 3,1 mill. kr som ubrukte lånemidler. Det er også allerede vedtatte overføringer fra 2019 til 2020 på 22,8 mill. kr som må finansieres i 2020. Disse kommer i tillegg til faktisk ubrukte prosjektbevilgninger på netto 10 mill. kr, korrigert for utbyggingsavtaler.

Underdekning «ubrukte lånemidler» skyldes vedtak om tilleggsbevilgninger i etterkant av siste låneopptak 2019. Etter felles gjennomgang av de tre kommunenes investeringsregnskap vil vi se samlede konsekvenser for investeringsbudsjettet 2020. Renter og avdrag av nødvendige tilleggs lån er til en viss grad medregnet i vedtatt budsjett og handlingsplan 2020-2023.

3.5 Finansiering og likviditet

(Tall i hele 1000 kr)	R2015	R2016	R2017	R2018	R2019
Lånegjeld	1 179 336	1 189 220	1 183 225	1 258 816	1 362 990
Utlån	160 146	186 991	212 416	257 121	294 155
Ubrukte lånemidler	41 871	49 932	29 895	51 911	16 091
Netto lånegjeld 31.12.	977 318	952 296	940 915	949 783	1 052 745
Brutto gjeldsgrad i % av brutto driftsinntekter	103,9 %	96,5 %	92,5 %	96,4 %	101,5 %
Netto gjeldsgrad i % av brutto driftsinntekter	86,1 %	77,3 %	73,5 %	72,7 %	78,4 %
<i>Brutto driftsinntekter</i>	<i>1 134 942</i>	<i>1 232 474</i>	<i>1 279 505</i>	<i>1 305 544</i>	<i>1 342 865</i>
Likviditetsanalyse med utgangspunkt i arbeidskapitalen (AK):					
Arbeidskapital (OM-KG) 31.12.	221 244	236 647	228 921	277 805	222 180
herav premieavvik	52 069	55 195	51 273	58 848	27 187
herav AK bundet til investeringsformål	93 274	86 234	64 879	82 802	54 462
rest AK til driftsformål	75 900	95 218	112 768	136 155	140 531
fratrekk bundne driftsfond	-29 917	-28 126	-29 669	-24 082	-17 371
Netto driftslikviditet, negativ (-), positiv (+)	45 983	67 092	83 099	112 073	123 160
Balansført premieavvik 31.12.	52 069	55 195	51 273	58 848	27 187
Prinsippendringer - ført direkte mot egenkapital	4 940	4 940	4 940	4 940	4 940
Regnskapsmessig overskudd, underskudd (-)	20 677	13 081	11 862	15 107	11 148
Disposisjonsfond pr 31.12.	82 315	114 145	127 450	160 754	144 139
Sum fri egenkapital balanseregnskapet	102 992	127 227	139 313	175 861	155 287
Sum fri egenkapital - korrigert for postene premieavvik og prinsippend	45 982	67 092	83 099	112 073	123 160

Lånegjeld

Mandal kommunes netto lånegjeld økte fra 72,7 til 78,4 pst fra utgangen av 2018 til 2019. Gjeldsgraden viser lånegjeldens andel av brutto driftsinntekter.

Deler av netto lånegjeld er selvfinansierende. Dette gjelder kapital som er bundet opp til vann- og avløpsinvesteringer. Det beregnes kalkulatoriske renter og avskrivninger som belastes innbyggerne gjennom gebyrinntektene. Ved utgangen av 2019 utgjør denne del av lånegjelden 202 mill. kr mot 179 mill. kr forrige årsskifte. Lånegjelden har også økt som følge av øvrige investeringer i bygg og anlegg i 2019. Disse er i hovedsak finansiert med lån og momskompensasjon. Det er helt avgjørende å bedre driftsbalansen for å sikre økt egenfinansiering til fremtidige investeringer.

Arbeidskapital og likviditet

Arbeidskapitalen er et likviditetsmål bestående av omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. Omløpsmidlene omfatter bankbeholdninger, kortsiktige plasseringer i aksje- og obligasjonsmarkedet, kundefordringer og premieavvik. Det vises til balanseregnskapet for nærmere detaljer om postene.

Den økonomiske stillingen gjenspeiler seg også i driftslikviditeten. Denne har hatt en positiv utvikling siste 5-årsperiode, fra 46 mill. kr i 2015 til 123 mill.kr ved utgangen av 2019. Det er korrigert for premieavvik, ubrukte lånemidler, fondsmidler øremerket investeringsformål samt bundne driftsfond. Nøkkeltallet angir reell egenkapital til fri disposisjon. Årsaken til at beløpet er lavere enn kommunens disposisjonsfond skyldes balansført premieavvik samt tidligere års prinsippendringer som forskriftsmessig er ført direkte mot egenkapitalen.

Disposisjonsfond

Mandal kommune har i perioden 2015 til 2019 økt sitt disposisjonsfond fra 82 til 144 mill. kr. Siden årlige premieavvik inngår i netto driftsresultat vil også disposisjonsfondet inkludere balansførte premieavvik på 27 mill. kr. Mandal kommunes disposisjonsfond består av Integreringsfondet på 14,7 mill. kr og øvrige disposisjonsfond 129,5 mill. kr.

4 Medarbeidere

4.1 Målekort medarbeidere

Godt arbeidsmiljø med tilfredse medarbeidere	Virkelig	Ikke godkjent	Mål	
Samlet Nærvær	92,7%	92%	94%	🟡
Mandal kommune har en heltidskultur	Virkelig	Ikke godkjent	Mål	
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse alle ansatte (se eget avsnitt)	74,8%		80%	🟡
LIM-planen: Det er nok læreplasser	Virkelig	Ikke godkjent	Mål	
Antall lærlingeplasser i Mandal kommunes organisasjon jf. opptrappingsplan	30		40	🔴
LIM-planen: Agder er en likestilt landsdel med gode levekår over landsgjennomsnittet	Virkelig	Ikke godkjent	Mål	
Forholdet mellom menn og kvinners lønn i Mandal kommune	92,6%	88%	100%	🟡

4.2 Antall ansatte og stillingsstørrelse

Tilsetning pr område 31.12.2019	Antall ansatte 2019	Antall ansatte 2018	Antall årsverk 2019	Antall årsverk 2018	Andel kvinner 2019	Andel kvinner 2018
Byutvikling	130	126	106	99	48,46 %	53,20 %
Oppvekst	354	355	300	311	82,77 %	81,70 %
Helse og omsorg	641	586	441	442,3	90,17 %	92,70 %
Stab	42	43	34	36,9	80,95 %	79,10 %
Vikarer alle områder	151	179	105	117,3	82,78 %	83,20 %
Sum tilsetningsforhold	1 318	1 289	986	1 007	82,93 %	84,00 %

Tilsetning pr område 31.12.2019	Gjennomsnitt stillingsprosent 2019	Gjennomsnitt stillingsprosent 2018	Gjennomsnittsnitts alder 2019	Gjennomsnittsnitts alder 2018	Andel 60 år + 2019	Andel 60 år + 2018
Byutvikling	81,24 %	78,60 %	49	49	20 %	21 %
Oppvekst	84,77 %	87,60 %	46	46	12 %	11 %
Helse og omsorg	68,75 %	75,50 %	46	46	16 %	16 %
Stab	81,81 %	85,90 %	53	53	21 %	23 %
Vikarer alle områder	69,60 %			35		2 %
Alle (faste)	74,80 %	80,10 %	46	45	15 %	13 %

4.3 Sykefravær

	2019	2018	2017	2016
Mandal kommune	7,3	7,8	7,5	6,7
BYUTVIKLING	5,8	4,7	5,9	5,4
Bydrift	5,8	5	6,9	6,7
Teknisk forvaltning	9,2	1,6	2,9	3,7
Kultur	3,5	6	5,3	3
OPPVEKST	5,9	7,1	6,5	4,9
Barnehageenheten	8,1	9,5	8,5	7,7
Furulunden skole	3,6	7,6	7,8	4,6
Ime skole	4,4	3,9	4,1	3,7
Frøysland skole	6,1	5	5,2	7,1
Holum skole	5,6	5,1	4,2	1,4
Blomdalen ungdomsskole	6,8	7	5,4	4,4
Vassmyra ungdomsskole	4,9	8,7	4,8	3,3
PP-tjenesten	9,8	5,3	6,4	10,9
Kvalifisering	7,3	8,7	9,1	3,9
HELSE OG OMSORG	8,4	9,2	8,9	8,3
NAV	8,4	4	5,9	7,2
Stab HO/ABT	3,2	4,8	6,3	7,2
Mandal sykehjem	9,6	8,8	9,8	10,1
Miljøterapeutiske tjenester	6,4	9,7	7,3	5,7
Hjemmebaserte tjenester	7,4	10,2	10,8	10,3
Familiens hus	12,4	10,4	7,8	5,1
STAB	7,4	4,1	4,7	6

4.4 Prosjekt HELTID

HELTID

Jobb fullt og helt...

Prosjekt Heltid ble avsluttet august 2019 i Mandal. Det er vedtatt i fellesnemda at dette også skal være et satsingsområde i ny kommune.

4.5 Likelønn

Tabellen under viser kvinners lønn som andel av menns lønn.

	Kvinner 2019	Menn 2019	Lønn K som andel av M	Kvinner 2018	Menn 2018	Lønn K som andel av M
BYUTVIKLING	476 688	506 904	94,04 %	459 370	491 086	93,50 %
OPPVEKST	512 056	553 458	92,52 %	495 137	534 531	92,60 %
HELSE OG OMSORG	472 599	496 536	95,18 %	447 895	482 074	92,90 %
STAB	560 772	737 125	76,08 %	547 762	676 556	81,00 %
Alle områder	487 802	526 630	92,63 %	467 022	514 414	90,80 %

Likestilt arbeidsliv

Våren 2018 ble Mandal kommune sertifisert som en av landets aller første Likestilte Arbeidslivsbedrift. «Likestilt arbeidsliv» er et helhetlig arbeidsverktøy for kontinuerlig forbedringsarbeid som skal sikre like muligheter for alle i arbeidslivet. Pilot-prosjektet er blitt gjennomført i samarbeid med Næringsforeningen i Kristiansandsregionen, som har fungert både som døråpner og tilrettelegger. 15 bedrifter har deltatt og er nå sertifisert.

Det er vedtatt en handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold i Mandal kommune. Handlingsplanen vil bli gjennomgått for å finne overføringsverdi inn i ny kommune.

4.6 Antall lederstillinger og fordelingen mellom kvinner og menn

	2019		Sum 2019	2018		Sum 2018
	Kvinner	Menn		Kvinner	Menn	
Rådmannens ledergruppe	2	2	4	2	2	4
Enhetsledere	11	5	16	11	4	15
Mellomledere	41	21	62	40	13	53
Sum	54	28	82	53	19	72
Prosentfordeling	66 %	34 %	100 %	74 %	26 %	100 %

4.7 HMS

I 2019 har fokuset vært å jobbe seg sammen til ny kommune. En arbeidsgruppe ble satt ned for å jobbe med nye HMS-rutiner for Lindesnes kommune.

Statistikk over HMS-avvik har blitt presentert jevnlig i AMU-møter i løpet av året.

Statistikken under viser HMS-avvik i Mandal kommune for 2017 - 2019.

Område	Antall avvik: HMS/Medarbeiderperspektiv		
	2017	2018	2019
Byutvikling	14	45	28
Helse og omsorg	498	699	805
Oppvekst	194	232	304
Stab	1	6	4
Totalt	707	996	1141

AMU

Arbeidsmiljøutvalget består av fem representanter fra arbeidsgiversiden og fem representanter fra arbeidstakersiden (tillitsvalgte og verneombud). I tillegg deltar Bedriftshelsetjenesten (BHT) på møtene.

I 2019 ble det avholdt to ordinære AMU-møter og tre felles AMU-møter på tvers av Marnardal, Lindesnes og Mandal kommune. Her har blant annet overordnet HMS-rutiner, varslingsrutiner og antall verneområder for ny kommune, vært oppe som sak.

Samarbeidet mellom Bedriftshelsetjenesten Mandal og Mandal kommune

I 2019 bisto Bedriftshelsetjenesten i Mandal med ergonomisk kartlegging, rådgiving i forbindelse med nybygg, kurs i førstehjelp, kurs i forflytningskunnskap, deltakelse i Nærværsutvalget, konsultasjoner og tilrettelegginger for enkeltansatte, deltakelse i diverse møter og vaksinasjoner for ansatte i Mandal kommune.

4.8 Lærlinger

Personalavdelingen har det overordnede koordineringsansvaret for lærlingeordningen i tett samarbeid med enhetene.

Bystyret vedtok lærlingeplanen i 2015. På det tidspunktet var det 20 lærlinger i Mandal kommune. Målsettingen i planen har vært å øke antall lærlinger med 5 pr. år slik at det innen 2019 er 40 lærlinger i kommunen. Ved økt fokus på lærlinger vil kommunen være med å bidra til å imøtekomme fremtidens kompetanse- og rekrutteringsbehov.

Mandal kommune er med i prosjektet Menn i helse og i august 2019 startet det opp to nye helsefaglærlinger som skal ha sin læretid i kommunen.

Mandal kommune hadde 30 lærlinger pr. 31.12.19. Dette avviker fra målsettingen om 40 lærlinger innen 2019. Noe av avviket skyldes mangel på søkere til enkelte fag i tillegg til at det ikke har vært fokus på oppretting av nye fag i påvente av kommunesammenslåing. Det er kontinuerlig en dialog med fylkeskommunen om oppretting av nye fag i tråd med behov og etterspørsel. Tjenesteområde Byutvikling er i dag eneste område som ikke har lærling.

	Antall lærlinger pr 31.12.19
Byutvikling	0
Helse og omsorg	18
Oppvekst	9
Stab	3
Totalt	30

Lærlinger som har stønad via NAV er inkludert i tallene.